

På kirkebakken

KONTAKTBLAD FOR DEN NORSKE KIRKE
MANDAL, HOLUM, HARKMARK OG SKJERNØY

NR 5 - 2017 > ÅRGANG 63

LEDER

Av og til må man reise bort for å finne seg selv. Ta en time out. Jeg fikk anledning til det nå i høst. Jeg reiste bort, ut i skogen, på retreat. Og var stille en uke. En hel uke. Og jeg tror jeg fant noe.

Jeg anser meg selv som rimelig sosial. Jeg liker å være sammen med andre, jeg er nysgjerrig på mennesker og kan prate med de fleste om det meste. Derfor var det rart å være sammen med andre uten å kommunisere annet enn ved enkle blikk. Og et smil i ny og ne.

Men det gjorde noe med meg. Det gjorde at jeg trakk pusten dypere. Og det som skjer når man puster med magen er at man får kontakt med følelsene sine, man begynner å kjenne etter.

Jeg opplevde at Guds nærværet ble tydeligere. Jeg tror at Gud er der konstant. Men plutselig kunne jeg merke det. Når jeg tok meg tid til å hvile, puste og lytte, da kjente jeg at Gud var der. Tilstede. I meg, i mitt liv. Jeg leste i Bibelen og i andre bøker av og om mennesker som har søkt og møtt Gud. Og jeg kjente at det i mitt liv er en lengsel. En lengsel etter å leve nært ham som har skapt meg.

Jeg tror at Gud først og fremst møter oss gjennom sin enorme kjærlighet. Ja, jeg vet det er klisjéfyllt. Men klisjéer blir vel bare klisjéer fordi det er noe som gjentas om og om igjen. Hva Guds kjærlighet handler om er kanskje vanskelig å beskrive. Men nå er jeg blitt bevisst på Jesu lidelse. Vi lærer at han tok våre synder, smerter, sykdom og skyld på seg da han døde. Det kan man forklare med at den lidelsen jeg opplever, den kjenner han også. Fysisk. At han ikke bare er MED i det som er vanskelig, men at han opplever det slik som oss. Når du har det vondt har han også det vondt. Han holder ikke bare rundt deg som et annet medmenneske som trøster, han opplever det samme som deg. Når du lider, lider han. Når du sørger, sørger han. DET er kjærlighet ...

Denne høsten markeres reformasjonsjubileet i kirkene våre. Martin Luther ønsket at det vanlige mennesket, du og jeg, skulle begripe at Guds kjærlighet ikke gis oss fordi vi fortjener den, men fordi han vil gi oss den. Det er en gave, vi trenger ikke gjøre noe. Vi skal bare ta imot. Pust inn, trekk pusten ned i magen, kjenn etter og vit at Gud er der.

Johanna

FRIVILLIGSENTRALEN I SAMARBEID MED KIRKA:

SORGGRUPPER - ET TILBUD TIL DE ETTERLATTE

Før eller siden opplever vi alle den tunge sorgen. Et ungt menneske går bort, en ektefelle blir igjen alene, mennesker midt i livet mister en kjær mor eller far. Døden er en del av livet, sier vi. Men sorgen som rammer oss når noen går bort, gjør noe med oss. Hvordan bearbeider vi sorgen?

Per Løvaas, Nina Fjeldsgaard Regevik og Grete Bruskeland Sjølie leder arbeidet i sorggruppene.

Av Øyvind Braadland

I mer enn ti år har Frivilligsentralen i samarbeid med Mandal menighet arrangert sorggrupper hvor mennesker møtes for å bearbeide sorgen. I alle disse årene har Per Løvaas vært med som gruppeleder. Sammen med Reidun Bruskeland Hinna i Frivilligsentralen i Mandal tok han initiativ til å starte dette arbeidet. Etter hvert kom Grete Bruskeland Sjølie med som gruppeleder. Det har også vært andre ledere innom arbeidet, men de siste årene er det hun og Per Løvaas som har hatt ansvar for samlingene.

- Tilbudet er gratis og kan være aktuelt for alle som opplever at noen i nær familie går bort. Vi samles i Frivilligsentralens lokaler i Oksevollveien, forteller Per.

De etterlatte får brev

Arbeidet koordineres fra Kirkesenteret. En tid etter begravelsen sender kontoret ut brev til de pårørende hvor tilbud om å delta i en sorggruppe presenteres. Senere får de pårørende en telefonhenvendelse med spørsmål om noen i familien ønsker å delta. Så sant det er

NINA FJELDSGAARD REGEVIK MISTET SIN FAR:

«Deltakelsen i sorggruppa betydde svært mye for meg»

Nina bor i Ytre Sandgate sammen med mannen Espen og barna Lilly Victoria (9), Alexandra (14) og Mathias (18). I april i fjor mistet hun faren sin, Jan Hugo Fjeldsgaard. Han ble 61 år gammel.

- Samholdet i familien vår har alltid vært utrolig sterkt, sier Nina. - Vi har hatt så mye gøy sammen, reist på turer og hygget oss. Pappa og jeg var bestevenner. Vi var sterkt knyttet til hverandre og hadde det så fint. Mange vil huske pappa som bussjåføren med det gode humøret. Han hadde også et stort engasjement for ungdom som hadde det vanskelig. Da han fikk kreft, var det et sjokk for oss alle. Lenge trodde vi han skulle bli frisk, men da han fikk tilbakefall i 2014, gikk det bare en vei. Men det var pappa som holdt oss andre oppe, sier Nina.

- Selv om det var en vond tid, husker jeg tilbake på sykdomstida med stor takknemlighet. Pappa kunne snakke om de vanskelige og store spørsmålene, og han brydde seg om oss andre selv om han var syk. Likevel ble det jo en slags «ventesorg» for oss nærmeste, for vi visste jo at han ikke hadde så lenge igjen å leve.

Forts. på neste side >

Nina Fjeldsgaard Regevik.

mulig, er det presten som forrettet i begravelsen som formidler denne kontakten. Også pårørende etter humanistisk begravelse blir kontaktet. Opplegget er livssynsøytalt, og det koster ingenting å delta. I løpet av disse årene har det vanligvis vært en eller to grupper i funksjon hvert halvår, og hver gruppe har seks samlinger. Det legges vekt på at deltakerne i gruppa har taushetsplikt. Det som sies i gruppesamlingene skal en ikke få høre igjen på byen senere.

Kurskveldene

Kurskveldene starter vanligvis kl. 19.00

og varer omlag to timer. På forhånd har gruppelederne gjort klart for kvelden, koka kaffe og tent lys. En hyggelig ramme rundt kurskvelden er viktig. Deltakerne blir invitert til å fortelle litt om hvordan de har det, og utfordringer de nå har. Aktuelle stikkord kan være å takle hverdagen, minner fra selve begravelsen, ordninger med gravsted og gravstøtte og møtet med andre mennesker etter det som har hendt.

- Vårt utgangspunkt er å møte deltakerne der hvor de er nå, sier Per. - Sorgen har så mange ansikter, men vår erfaring er at sorgen blir lettere å bære når man deler den med andre!

Vi pleier å si at vi tilstreber en «likemannsgruppe». Med det mener vi at alle i gruppa stiller på samme plan, selv om erfaringene og opplevelsene våre kan være vidt forskjellige. Det er også viktig å presisere at gruppelederne er medmennesker og ikke fagpersoner. Gruppene kan derfor ikke tilby hjelp som kommer inn under helsevesen eller spesialisttjeneste.

Jan Hugo Fjeldsgaard døde i 2016.
Han ble 61 år gammel.

- Pappa snakket også åpent om begravelsen og det at han snart skulle forlate oss. Og han hadde klart for seg hvordan familien skulle ordne disse tingene. «Jeg vil ha Per og Per», sa pappa. Han tenkte på prost Per Ragnar Haraldstad, og Per Løvaas som han kjente godt.

Tilbud om sorggruppe

- Etter at pappa døde, fikk min mor tilbud om å delta i en sorggruppe. Selv er jeg en utadvendt person og følte kanskje ikke det store behovet for å delta, sier Nina. - Men jeg trodde absolutt at det kunne være fint både for mamma og søsknene mine. Dermed ble vi med alle.

Erfaringene for mor, Nina og søsknene ble utelukkende positive. - I starten syntes

mamma det var vanskelig å snakke om det hun hadde opplevd, men etter hvert ble det godt å kunne dele tanker og følelser med andre. Vi ble på en måte knyttet enda mer sammen som familie, og vi opplevde et oppriktig engasjement overfor deltakerne i gruppa. Alle hadde sorg å bearbeide, og i denne situasjonen kunne vi gi støtte til hverandre. Dessuten ble det etablert vennskap som har betydd mye siden. Fremdeles er det slik at vi gjerne slår av en prat og deler en skikkelig god klem når vi treffer andre som var med i sorggruppa, sier Nina.

«Alle hadde sorg
å bearbeide,
og i denne
situasjonen
kunne vi gi støtte
til hverandre.»

Ny gruppeleder

Per Løvaas og Grete Bruskeland Sjølie, som hadde ansvar for gruppa Nina deltok i, la merke til Nina som en utadvendt person med evne til empati og tanke for andres ve og vel. De ønsket at hun skulle bli med dem videre i dette arbeidet.

- Etter at jeg deltok selv i sorggruppe, har jeg vært en slags «lærling» sammen med Grete og Per. Dette arbeidet er så verdifullt at jeg gjerne vil være med videre, sier Nina.

- Jeg har et ønske om å være en medvandrer og forhåpentlig bety noe positivt for andre som har opplevd sorg og død i nær familie. Av egen erfaring kan jeg si at det å delta i en slik gruppe er svært verdifullt. Jeg anbefaler det virkelig! sier Nina.

Kinesisk visdomsord

*Sorg er som en trekant
som dreier rundt i hjertet
med spisser som risper.*

*Det gjør vondt, forferdelig vondt
til trekantenes spisser er avslitt
og det bare er en kule igjen,
som glir rundt uten smerte.*

*Sorg er en prosess som tar tid,
men den tar slutt.*

*Hvor lang prosessen er,
beror på hva vi har mistet,
hvilke ressurser vi selv har
og hvilken støtte
vi mottar fra omgivelsene våre.*

*Men når gleden over det du har hatt
overskygger savnet av det du har mistet,
når du vet at du aldri ville
unnvære det du har tapt,
selv om du var klar over at du en gang
kanskje måtte gi slipp på det, -
da er trekantens spisser avslitt,
og kulen blir en skatt i ditt hjerte.*

ØNSKER DU Å BLI MED I EN SORGGRUPPE?

Ta kontakt med Frivilligsentralen, tlf. 38 26 88 33,
eller kirkesenteret, tlf. 38 27 28 70.

HVA SKJER?

LØRDAG 14. OKTOBER KL. 19.00 GOSPELKONSERT

Mandal Gospel Voices representerer gospelkonserten «Hosanna»! Strålende lokale musikere og sangere skal vi kose oss gjennom stilartene i gospelsjangeren og i allsang, kor, soloer og instrumental løfte taket i kirken. Entré. Overskuddet går til HÅP.

ONSDAG 18. OKTOBER KL. 19.00 MARTIN LUTHER OG MUSIKKEN

Temakveld ved Håkon Sødal og Tormod Lindland. Historiske, teologiske og personlige refleksjoner rundt Luther og hans forhold til musikken. Fellessang av noen av Luthers salmer.

Arr: kirke-kunst-kultur

HÅNDARBEIDSGRUPPA FOR KIRKENS HUS

På menighetshuset torsdager kl. 17.00-19.00.

Datoer høsten 2017: 2. november og 30. november.
Velkommen!

HØSTMARKED LØRDAG 4. NOVEMBER KL. 12.00 - 17.00 PÅ HOLUM BEDEHUS.

Salg av hjemmelaget mat og produkter. Kafé med varmmat og kaker. Familiemøte, sang og basar. Inntekten går til utbygging av bedehuset. **Velkommen!**

Komiteen

NB: Vil du bidra?

Kontakt Linda Langeland 950 75 298, Turid Moripen 416 91 060 eller Anne May M. Solås 976 28 806.

SØNDAG 5. NOVEMBER KL. 19.00 ALLEHELGENSKVELD

Mandal Kantori inviterer til en kveld med fellessang, korsang og liturgisk kveldsbønn. Mulighet for lystenning. Kantorimedlem og prest Bjørnar Øybekk leder kveldsbønnen. **Velkommen!**

ÅPEN JULEFEIRING 2017

ETTERLYSNING! Mandal menighetsråd etterlyser personer som kan lede og bidra i arbeidet med å arrangere Åpen julefeiring på julaften. Ta kontakt med kirkesenteret hvis du er interessert. Frist: 15. november.

MENIGHETSUKE I HOLUM 7.- 12. NOVEMBER

Det er igjen høst og tid for menighetsuke. Komiteen sammensatt av misjonsforening, ungdomsforening og menighetsråd har valgt å ha en sammenhengende uke med møter. Vi fikk gode tilbakemeldinger på det i fjor. I år starter uka opp tirsdag 7. november og slutter søndag 12. Møtene blir på bedehuset og begynner klokken 19.30. Møtene blir fordelt på tre talere. Det blir Johannes Vålandsmyr på tirsdag, Hans Arne Rogn på onsdag, torsdag og lørdag og Jan Austad på fredag og søndag.

Hovedtema for uka er Bønn.

Kveldene fra tirsdag og ut uka vil ha følgene undertema: **Bønn som en del av vårt gudsforhold, sammenheng mellom bønn, selvbilde og gudsbilde. Hva ber vi? Hvorfor ber vi? Jeg tror ikke. Når ber vi? og Fadervår.**

Vi vil få besøk av sangkrefter på alle møtene og håper på fullt bedehus hele uka. Alle er veldig velkommen.

Komiteen

FREDAG 17. NOVEMBER KL. 19.30 MARTIN LUTHER – FILMKVELD

Har du lyst på en annerledes fredagskveld?

Som du kanskje vet, så er det nå 500 år siden reformasjonen. Hva er egentlig reformasjonen, og hvordan skjedde den?

Sigurd Skjelsbæk holder en kort innledning før filmen, og gir rom for spørsmål etter at filmen er ferdig. Gratis inngang. Ønsker du pizza og drikke under fremvisningen, kan du få det for en hundrelapp. **Vel møtt!**

Arr: kirke-kunst-kultur

SØNDAG 19. NOVEMBER KL. 19.00 SALMER AV MARTIN L. OG TORE T.

Med utgangspunkt i seks av Luthers salmer fra vår salmebok, synger menigheten med ledsaget av Mandal Kantori. **Tore Thomassen** (bildet) setter Luther-salmene inn i viktige hendelser i Luthers liv, og tar med reformasjonsarven inn i sine egne sanger.

Intensjonen er å vise mennesket Martin Luther i dialog med mennesket 500 år etter, også med fokus på Luthers befriende frelsesvei inn i NÅDEN. **Velkommen!**

Besøk vår

BRUKT-BUTIKK.no

Bryggegt. 10 (v/ Politistasjonen)

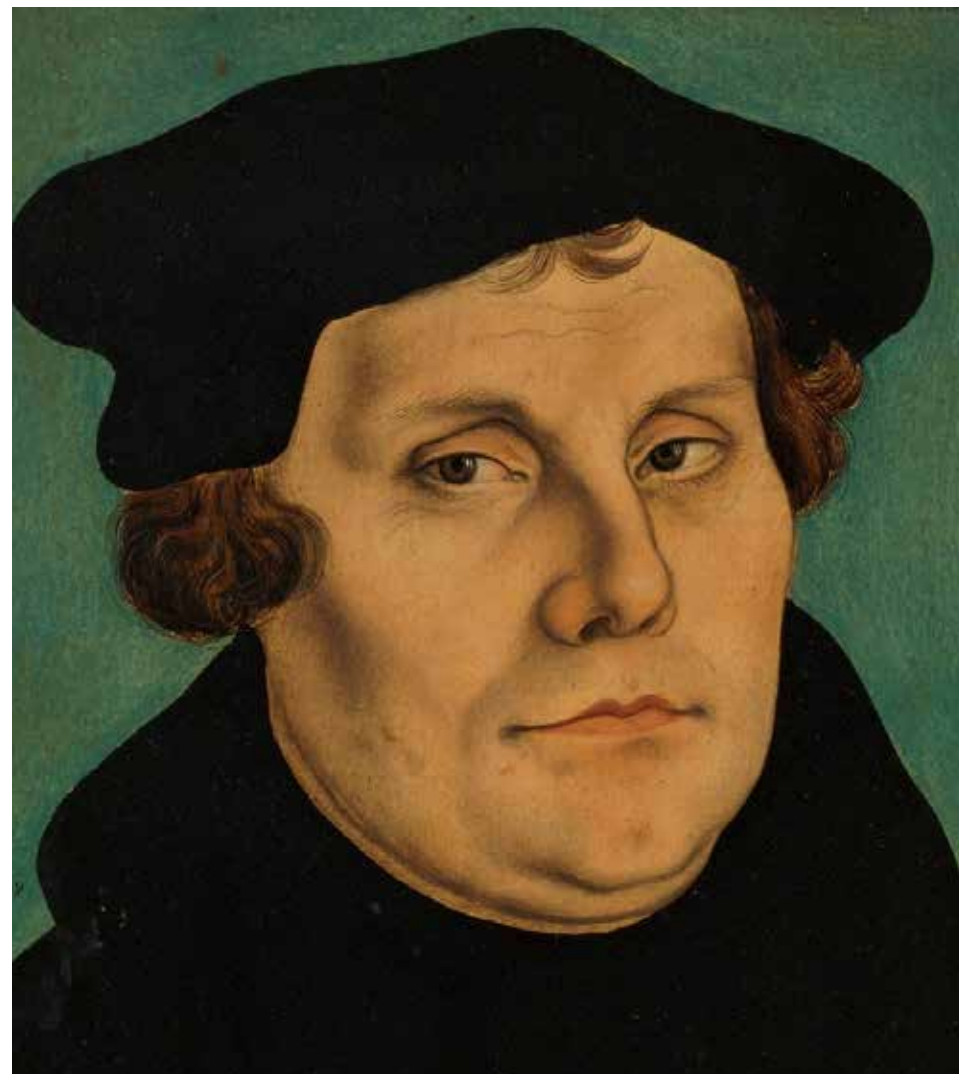
Vi henter og bringer!

Ring 993 742 54 / 489 97 548

Vi trenger stadig påfyll av varer for videresalg! Kontakt oss i butikkens åpningstider, tlf. 403 11 310.
«Venner av Kirkens Hus Mandal»

Dette ville Martin Luther sagt til unge i dag: Senk skuldrene, livets mening finnes allerede og kan bli gitt deg som en gave

Halvor Nordhaug Biskop i Bjørgvin
Publisert i Bergens Tidende 8. jan. 2017

Wikipedia

Martin Luther slo opp 95 teser mot avlatshandel på kirkedøren til slottskirken 31. oktober 1517. Dermed startet rekken av begivenheter som vi i dag kaller reformasjonen, og som kom til å endre ikke bare kirkelivet, men også samfunnslivet i Europa.

Bortsett fra kristningen av Norge rundt år 1000 er det neppe noen annen begivenhet som har hatt så mye å si for hva vi nordmenn tror og hvordan vi lever sammen. Derfor er det all mulig grunn både for kirken og samfunnet ellers til å markere 500-årsjubileet for denne begivenheten i

2017, og spørre: Hva er verdifullt i denne arven, og hva kan vi unnvære?

Luthers reformasjonen begynte med at han som munk kjempet med å få klarhet i sitt gudsforhold. Spørsmålet som drev ham, hadde han til felles med mange i sin samtid: Kan jeg tro at Gud vil vise meg nåde i dommen? Hvor lang tid vil jeg måtte renses i skjærsilden, eller vil jeg kanskje gå like til helvete?

Som augustiner munk hadde Luther lært å forstå frelsen som en prosess og et samvirke mellom Guds nåde og mennesket,

der menneskets rolle var å gjøre de gjerninger som det var pålagt og som det var mulig å gjøre. Dersom man gjorde sin del, ville Gud være nådig og gi frelse og evig liv. Luther opplevde imidlertid at han langs denne veien ikke fant noen fred, selv ikke da han som munk i klosteret kunne vie seg helt og fullt til det åndelige livet. Han tvilte på om hans tro og fromhetspraksis var slik at han holdt mål for Gud og fikk del i hans nåde.

Han fant først fred med Gud da han oppdaget at Guds rettferdighet som han strevde for å oppnå, ikke var et krav han skulle leve opp til, men en gave som Gud gir utelukkende på grunnlag av Jesu liv, død og oppstandelse. Guds rettferdighet, og med den retten til å være Guds barn, gis gjennom dåpen og troen uten noen egeninnsats fra vår side.

Hvordan angår dette leserne av På Kirkebakken i dag? Ikke mange bærer på en tilsvarende angst for dommen som den Luther og hans samtidige kjente. Tilsynelatende er Luthers kamp frem mot troen på en nådig Gud, lite relevant i vår tid. Likevel vil jeg påstå at Luthers gjenoppdagelse av evangeliet om Guds nåde, er et godt budskap også for mennesker i vår tid, som i utgangspunktet ikke tror verken på Gud eller nåden.

Mange, ikke minst ungdom, opplever å bli møtt med både egne og andres forventninger om å lykkes med skole, karriere, utseende og sosial status. Her blir enhver sin egen lykkes smed. Summen av alt dette kan lett oppleves som nådeløse krav der man kommer til kort. Til dem som kjenner det slik, tror jeg Luther ville ha sagt: Senk skuldrene, livets mening finnes allerede og kan bli gitt deg som en gave. Gud vil bære deg, gi deg tilgivelse for dine feilgrep og et liv i fellesskap med ham som varer også etter døden.

Gjennom reformasjonens forståelse av evangeliet blir alle mennesker stilt på lik

linje for Gud. Denne teologiske sannheten har fått store konsekvenser også på det samfunnsmessige plan. Det gjelder særlig Luthers forståelse av «det allmenne prestedømme» der alle kristne i utgangspunktet har samme ansvar for menighetens liv. Dermed måtte alle også kunne lese i Bibelen som var kirkens høyeste norm, slik at de selv kunne forstå hva Guds vilje var. Dette førte i sin tur til en omfattende skolereform i Tyskland. I Norge kom loven om konfirmasjonen i 1736, for så tre år senere å bli fulgt av loven om allmueskolen.

Sammenhengen er åpenbar. Læren om det allmenne prestedømme har gitt viktige impulser i retning av opplysning, likeverd og medbestemmelse. Når de nordiske land i dag kjennetegnes av demokrati og en stor grad av likhet, skyldes det flere faktorer - ikke minst at nettopp disse landene er så sterkt formet av reformasjonen.

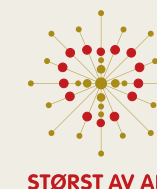
Store samfunnsmessige ringvirkninger har også fulgt av Luthers syn på livet i skapelsen og arbeidslivet som et kall fra Gud. Kallet skal leves ut på stedet vi er satt i verden, og ikke i klosteret. Ethvert ærlig yrke og enhver tjeneste i sosiale ordninger som familie og politikk er å betrakte som Guds kall. Det er ikke frommere å være prest og munk enn å være foreldre, bonde eller øvrighetsperson.

Både Luthers forståelse av det allmenne prestedømme og hans kallsettikk har gitt viktige impulser til samfunnsbyggende innsats i vårt land. Dette ser vi særlig tydelig i bevegelsen til Hans Nielsen Hauge fra rundt år 1800, og som førte til både organisering av lekfolket og industriell utvikling.

Men alt Luther sa og gjorde, er ikke like verdifullt. Det gjelder særlig hans hatske utfall mot jødene på slutten av sitt liv. Dette må vi i dag ta entydig avstand fra og beklage. Dette har da også Bispemøtet gjort gjennom sin uttalelse som ble offentliggjort før jul: «Arven fra Luther og det jødiske folk.»

Et stort tap i reformasjonens kjølvann er kirkesplittelsen. Kristenheten ble delt mellom protestanter katolikker, og på protestantisk side har kirken blitt delt opp ytterligere i utallige ulike kirkesamfunn. Her gjøres det imidlertid store fremskritt, og kirkene kommer stadig nærmere hverandre. Det er i dag stor grad av enighet mellom katolikker og lutheranere om forståelsen nettopp av evangeliet om Guds nåde.

TROSOPPLÆRINGSOVERSIKT

TROSOPPLÆRINGSBASAR TIRSDAG 17. OKTOBER KL. 17.00 PÅ HOLUM BEDEHUS.

Velkommen til et par hyggelige timer i lag med god bevertning og lotteri, sang og presentasjon av trosopplæringsopplegget i menigheten. Fine gevinster fra lokale bedrifter og privatpersoner. Alle inntekter går til trosopplæringsarbeidet i menigheten. **Velkommen!**

Datoer for høsten 2017:

31.10 / 14.11 / 28.11 / 12.12

Priser middag: voksne 50,- / barn 25,- / familie 120,-
Middagspåmelding: send antall voksne/barn til 922 32 901 før kl. 11.00 samme dag.

TIRSDAGSSPRELL ... MED MIDDAG

Tirsdager i partallsuker er alle velkommen til fellesmiddag, sang og bibelfortelling på Holm Bedehus.

Felles middag kl. 16.30.
Sang og bibelfortelling kl. 17.15 - 17.45

Velkommen!

BABYSANG

Nytt kurs begynner torsdag 12. oktober.
Påmelding til Lotte Aalvik 922 32 901,
epost: lpa@mandal.kirken.no

CHORAL

Vi øver onsdager kl. 19-20.30 på Menighetshuset og tar imot flere sangere. Velkommen til ungdommer fra 13 år og oppover!

AGENT FOR RETTFERDIGHET, SKATTEJAKT OG 4-ÅRS BOK

Fredag 20. oktober inviteres 4. klassinger til Agent for rettferdighet på Bedehuset. Dørene åpnes kl. 08.00 og vi er ferdige kl. 15.00. Invitasjon kommer.

Lørdag 21. oktober er det skattejakt for 4 åringer i Mandal kirke kl. 10.00 og 12.00 og i Holm kirke kl. 14.00.

Søndag 22. oktober er det utdeling av 4 års-boka i Mandal kirke kl. 11.00 og i Holm kirke kl. 17.00. Invitasjon kommer i posten.

Hvem var de? Et portrett-galleri

Folk som har betydd noe i lokalmiljøet blir veldig fort glemt når de er borte. I denne artikkelserien gir vi en presentasjon av et utvalg «mandalitter» gjennom tidene. Mandalitter - i anførselstegn - betyr at vi er romslige med definisjonen. Det kan være folk som er født og oppvokst i Mandal, og som har hatt hele sitt aktive liv her. Det kan være folk som har hatt deler av sitt liv her, evt er født her og så har gjort seg bemerket andre steder i verden. Serien blir til underveis, og presenteres av Gustav Reiersen, Knut Lindseth og Håkon R. Sødal. Har leserne tips til hvem som kan hentes frem fra glemselen, er vi takknemlige for det. Med seks nummer i året blir det begrenset hvor mange som kan vies plass, men over tid vil dette gi oppmerksomhet til et forhåpentligvis representativt utvalg av betydningsfulle mandalitter i vår nære eller fjerne fortid.

CHRISTOFFER KNUDSEN

Av Håkon Sødal

Vi er i et år der reformasjonens 500-årsjubileum markeres på mange måter. I vår serie om kjente og ukjente «mandalitter», velger vi derfor en mann som hadde en sentral plass i byens kirkelige liv, for ca 150 år siden. Det gjelder Christoffer Knudsen (1843-1915), som gjorde seg bemerket her i nærmere åtte år, som kateket (den gang en betegnelse på en av prestene som ikke var sogneprest, en hjelpeprest).

Christoffer Knudsen er nok mest kjent for sin senere tjeneste som sekretær i Det Norske Misjonsselskap, sin karriere som sogneprest og prost flere steder på Østlandet, som lokalpolitiker for Høyre (blant annet ordfører i Nedre Eiker), stortingsmann i tre perioder, og ikke minst, kirkeminister i Christian Michelsens regjering (1905). Hans posisjon den regjeringen mener man har vært av stor betydning for kristenfolkets oppslutning om unionsoppløsningen, fordi Knudsen hadde tillit i så mange leire.

Blant flere mandalpersonligheter som siden gjorde seg bemerket på nasjonalt nivå, inntar altså Christoffer Knudsen en betydelig plass. I 1868, da han kom til Mandal, var han imidlertid bare 24 år. En kort periode etter teologi-studiene

hadde han undervist på Latinskolen i hjemby Drammen. Der kom han blant annet i kontakt med folkeminnesamleren Jørgen Moe, som da var sogneprest i Bragernes, og som senere ble biskop i Agder.

Nå kom han til vår by, og viste seg snart som en engasjerende taler, ordet «folketaler» er brukt om ham. Han samlet fulle hus, og var etter sigende folkelig, munter, liketil og full av aktivitetstrang - en frukt av en oppvekst i et haugiansk preget arbeidsmiljø i Drammen? Kanskje kommer munterheten til uttrykk i den ene salmen Christoffer Knudsen er representert med i Landstads reviderte salmebok (salmen «Guds kirke står så stø og fast», nr 778), hvor det i ett av versene heter: «Om snever enn er livets port, så er dog toget langt.»

Vennlig

Det er to ting som særlig skal fremheves om Christoffer Knudsen i denne sammenheng. Han var solid forankret i trosfundamentet for den kirken han var satt til å tjene i. Dette gav seg utslag i både forkynnelse og kristelig veiledning, slik samtiden bevitner det. En gunstig kombinasjon av strenghet og mildhet dukker også opp i beskrivelsene av hans

forkynnelse. Faktisk har vi et eksempel på dette, i skriftlig form. Da Knudsen sluttet som kateket i Mandal, holdt han i Mandal kirke sin avskjedspreken på 17. søndag etter trefoldighet, altså på høsten 1876. Denne prekenen ble utgitt samme år («Trykt efter anmodning», som det står på tittelbladet). Prekenen gir et betegnende bilde av en 32-årig pastor som nå skal videre til nye oppgaver. Den ånder av hjertelag for enkeltmenneskene og menigheten han har gjort tjeneste overfor de siste 7½ år. Mer om talen nedenfor.

Standhaftig

Det andre som kan trekkes frem i dette reformasjonensjubileumsåret, er standhaftigheten. Christoffer Knudsens jovialitet, hans vennlige sinn, hans frilynthet og kompromissvilje hadde sin begrensning. Dette kom til uttrykk da han sa takk for seg i Michelsen-regjeringen i 1906, da den liberale teologen Johannes Ording ble utnevnt til professor på Det teologiske fakultet i Oslo. I ettertid kan man sikkert vurdere dette på forskjellige måter, men et luthersk innslag av «her står jeg og kan ikke annet» finner vi også hos Christoffer Knudsen. Han ble deretter en av drivkreftene for opprettelsen av Det teologiske Menighetsfakultetet i 1908.

Minnet

Hva skal kateket Knudsen bli husket for i Mandal? Jeg tror det kan sammenfattes i noe han selv sa den aktuelle høstsøndagen i 1876, da han tok avskjed med sin menighet på følgende måte (i modernisert språkdrakt/utdrag):

«Min gjerning her er gjort, min virksomhet avsluttet. Jeg skal ikke mer tale fra dette sted, ikke mer samle folk her omkring Guds Ord i hus eller under åpen himmel. Jeg mottar ikke de anførte mer, kommer ikke lenger til sykeleiene. Jeg har kun igjen, for Guds åsyn engang, å gjøre regnskap for min tjeneste som evangelist blant dere...

Det ble gitt meg ikke så få ganger å søke å male Kristus korsfestet for dere, her fra dette sted (prekestolen), i Oppbyggelseshuset der nede (Bedehuset), hjemme i deres hus, ute på deres marker og enger, blant steinene nede ved stranden. Vi satt sammen, vi takket sammen, vi sang sammen vår smerte og vår jubel - opp mot hvelvingene i denne kirke og opp mot himmelkirkens blå hvelving der ute. Jeg glemmer dem aldri, alle de livsalige stundene, i hvilke det ble meg gitt i Jesu navn å gledes med de glade og gråte med de gråtende. Men: Jesus, Jesus og han korsfestet, først og sist!»

Det er dette vi dag kaller en dedikert Herrens tjener.

Kilder:

Norsk Biografisk Leksikon (nettutgave)
Eiker arkiv (www.eikerarkiv.no)
Mandal Bys Historie (bd III, s.132ff)
Chr. A. Bugge: «En sørlandsby», 1924
Chr. Knudsen: «Afskeds-Prædiken i Mandals kirke», 1876
Folketellingen 1900 og div. kirkebøker.

MANDALSSLEKT

Vi kan ikke unnlate å nevne at Christoffer Knudsen tok med seg mer enn minner fra Mandal! Han giftet seg første gang med Marie Charlotte Andrea Hermanstorff. Også hun var fra Drammen, og bryllupet stod der i 1869. Dette var etter Knudsen var begynt som kateket, så de nygifte slo seg ned i Mandal. Ekteparet Knudsen fikk to barn. Og det er deretter tragedien rammer: På litt over to år mister Christoffer Knudsen to barn (den ene, en pike, fem dager gammel; den andre, en gutt, ti måneder gammel). Men han mister også sin hustru. Så vidt vi kan se, ble alle gravlagt i Mandal. Christoffer Knudsen er ennå ikke fylt tredve. Knudsen gifter seg på nytt i 1874, da med ei mandalsjente; Ida Regine Lohne (1855-1949). Dette var datter til kjøpmann og skipsreder Daniel Lohne og hans kone Emilie Marie. Disse bodde i Store Elvegata 31, der forretningen Oluf Lohne (Jernia) fremdeles holder til. Ida Regine var deres eldste barn. Christoffer og Ida Regine fikk fem barn, hvorav den eldste fikk navnet Daniel Lohne Knudsen (f. 1877 - i Stavanger). Denne Daniel er i folketellingen 1900 oppført som kontorist ved Lohnes isenkramforretning, det vil si hos sin bestefar.

Her er altså familieforhold som fortsatt knytter kateket Christoffer Knudsen til Mandal, enda han forlot byen for over 140 år siden.

(Knut Lindseth/HRS)

Min salme

Björg Røiseland

Med Jesus vil eg fara, på livsens ferd i lag

Når jeg ble spurt om å velge min salme blant vår enorme salmeskatt, da stoppet tanken opp en kort stund. Men det tok ikke lang tid før valget falt på Blix-salmen: «Med Jesus vil eg fara, på livsens

ferd i lag». Den fulgte oss hver dag i 7 år på Gangså skole i Øyslebø, senere Marnardal kommune. Vi sang vers 1 før første time og vers 5 som avslutning på dagen. Den har også vært en kjær salme fram til i dag.

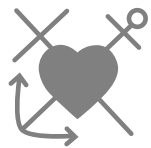
Med Jesus vil eg fara
på livsens ferd i lag.
Gud, lat den samferd vara
alt til min døyand' dag!
Det er mi høgste æra,
det er mi største ros
hans fylgjesvein å vera
og vandra i hans ljøs.

Min Jesus, sannings stjerna,
lys opp min myrke veg!
Mitt hjarta vil so gjerna
få fylgja etter deg.
Du lyser enn i verdi
som før frå Betlehem.
Ver du mitt ljøs på ferdi,
til heim med deg eg kjem!

Min Jesus, gjævast givnad,
min eignalut og skatt!
I all min gang og livnad
meg støtt for augo statt!
Som vesle blomen trugen
ser upp mot sol og dag,
til deg så vender hugen,
til deg kvart andedrag.

Min Jesus, Sarons lilja,
Bløm fagert upp i meg!
Lat ingenting meg skilja
og riva bort frå deg!
Du vintre i Guds hage,
min kjære Herre Krist!
Unn også meg den lage
å veksa som din kvist!

Du til di grein meg sette
alt i min fyrste vår,
med livsens dogg meg vætte,
gav sol og signa år.
Du vil òg vokster giva
alt til min siste slutt:
lat meg i deg få liva,
i deg få anda ut!

I år feirer vi 500-års jubileum for reformasjonen. Det er gått lang tid siden Luther startet protestene mot de tingene han reagerte på i kirken. Han slo opp tesene sine på kirkedøren i Wittenberg. Dermed var en prosess i gang som endte med reformasjonen og skillet med Den katolske kirken. Vi fikk den Lutherske kirken og her

hos oss i Norden ble det kongen som bestemte at kirkene skulle bryte med den katolske kirken og bli Luthersk.

Kongen hadde bestemt at i Danmark- Norge skulle det være Den augsburgske bekjennelse (Augustana) og Luthers lille katekisme som skulle være vår kirkes bekjennelse i tillegg til de gamle trosbekjennelsene Den Nikenske bekjennelse og Den apostoliske bekjennelsen.

For folk flest ble det Luthers lille katekisme som ble brukt. Den er helt sikkert den boka som er mest lest av alt det Luther skrev. Her i Norge ble den læreboka i konfirmant undervisningen. Skolene ble etablert for at folk skulle lære å lese Bibelen og katekismen. Luthers lille katekisme har vært grunnlaget for konfirmasjonsundervisningen helt til våre dager. Jeg vil tro at alle dere som er godt voksne fikk den lille boka på folkeskolen. Det var den eneste av lærebøkene jeg hadde på skolen som vi fikk til odel og eie. Den var blant de bøkene vi måtte lære utenat fra. Budene med forklaring blant annet.

I dag er boka ute av skolen og vi bruker den heller ikke fast i konfirmantundervisningen. Mange har nok knapt bladd i boka. Boka er liten, men Luther var stolt av den, og selv om han har skrevet mye er det nok den boka som har betydd mest for å lære folk hva vi tror på. Den ble skrevet for at fedrene skulle ha et godt redskap for å lære barna hovedpunktene i den kristne tro. Han innledet hvert kapittel slik: «Hvordan en familiefar på en enkel måte skal lære sine husfolk.»

Luther var opptatt av at det var viktig å kunne utenat Fader vår, budene og trosbekjennelsen. Og så, når det var innlært, måtte en lære å forstå hva det betydde.

Da kirkemøtet i vår kirke bestemte at det skulle lages ny salmebok, vedtok de at Den lille katekismen skulle være med som tillegg i salmeboka. Du finner den bak i salmeboka. Du kan også finne den på internett.

Finn fram katekismen og les den! Den vil gi deg et godt innblikk i hva vi som er lutheranere tror, og det er en god bok å lese dersom du vil ha hjelp til å sette ord på innholdet i hovedpunktene i den kristne tro.

MANDAL KIRKE, REPARASJONER OG VEDLIKEHOLD I 2017

Av kirkeverge Øystein F. Ramstad

Mandal kirke står igjen foran en lang periode med store arbeider og reparasjoner av råtenskader. Arbeidet skal utføres fra tidlig høst 2017, og vil strekke seg over en lang periode. Under arbeidet som ble gjort i 2015 ble det klart at skader er langt mere omfattende enn man kunne anta. I løpet av 2016 ble det arbeidet for å få på plass finansiering av det videre arbeidet. Resultatet ble kr. 12 mill. direkte fra staten og 4 mill. fra kommunen for 2017.

Det er nå gjennomført anbudsrunde på det videre arbeidet og vedlikeholdsarbeidet er i full gang.

Det bygges et tett stillas på hele fronten, opp rundt og over tårnet. Det skal også bygges en stålkonstruksjon innvendig i tårnet for å sikre konstruksjonen mens arbeidet pågår. Til slutt må også orgelet pakkes inn for å beskyttes mot støv, slik det også ble gjort i 2015.

Det er svært usikkert om det vil være mulig å bruke klokkene i tårnet under byggeperioden. Dette vil vurderes etter som prosjektet skrider frem. Selve kirkerommet, skipet i kirken vil utenom orgelet ellers i størst mulig grad være uberørt i denne omgang. Det betyr at gudstjenester kan gjennomføres vær søndag som vanlig.

Vi håper at alle dere som er glad i Mandal kirke har forståelse for de ulemper og konsekvenser dette arbeidet får. Det overordnede mål er at kirken til slutt skal fremstå ferdig restaurert, vakker og flott, til feiring av 200 års jubileum i 2021.

Dersom det er spørsmål om disse tingene, er dere velkommen til å ringe eller komme innom på kirkevergens kontor for en prat.

DET NYE KIRKESENTERET I GÅGATA

Den siste tiden har det vært stor utvikling i prosessen med nytt kirkesenter i gågata. Onsdag 23. august ble det avholdt et dialogmøte for alle interesserte, og ca. 70 personer møtte i den gamle kinoen og fikk oppdatert informasjon.

Siden da har det skjedd enda mer!

Av Bjørn Arve Bentsen

Menighetsrådsleder signerer kjøpskontrakten.

Høsten 2017 vil stort sett dreie seg om planlegging, tegning og samarbeid med fremtidige brukere, arkitekt og bygnings-teknisk konsulent. Menigheten overtok Store Elvegata 33 29. september, og man håper at Kirkesenteret i Gågata kan stå ferdig til innflytting rundt årsskiftet 2018/19. Kinoen vil være klar senest ett år senere.

Flere oppgaver vil være egnet for dugnadsarbeid, og det er ønskelig at mange etter hvert melder seg til tjeneste. Dette gjelder ikke bare de som måtte ha en håndverksbakgrunn, men rivning, rydding, renhold etc., er også oppgaver som kan utføres på dugnad.

Når det gjelder ombygging og oppgraderinger i nr. 33, inngår de planene som nå foreligger ny trapp og heis, nytt ventilasjons-, lys- og varmeanlegg, innredning av kafé, kjøkken og forsamlingsaler, nye toalettanlegg, kontorer og møterom for kirkeverge og ansatte. Det er også planer om å bygge en overgang mellom nr. 33 og kinoen slik at disse

lokalitetene knyttes sammen til en enhet. I kinoen må det også bygges nye toaletter, lys- og lydanlegg.

Per i dag er det samlet inn mer enn syv millioner kroner. Det arbeidet som pågår i regi av bruktbutikken, markeder, konserter og lotterier er fantastisk. Det er også 110 faste givere som i snitt bidrar med 500,- kr. hver måned, altså totalt over 650.000,- i året. Uten disse bidragene ville ikke prosjektet være mulig å gjennomføre, men både betjeningen av gjeld og driften

av senteret vil også kreve solid giverinnsats i mange år fremover.

Så innsamlingsarbeidet vil fortsette og nye givere oppfordres til å komme på banen. Vi vil rette en stor takk til Sentrum menighet som lot oss leie kinosalen til møtet i august, og en ekstra takk til Jan Bjørnevåg som styrte lyd og lys gjennom hele kvelden. Takk også til dere som møtte, og til alle dere som er med og bidrar på en eller annen måte. Og hjertelig velkommen til nye bidragsyttere!

Har du meninger om prosjektet og/eller vil du være med på dugnad?

Gå inn på Facebook: Kirkens Hus Mandal eller på hjemmesiden til prosjektet: kirkenshusmandal.no. Der ligger lenke til en enkel spørreundersøkelse hvor du også kan melde deg dersom du ønsker å bidra med en tjeneste.

Hva skal huset hete?

I forbindelse med at prosjektet er flyttet fra fjellet ved kirka til gågata, ønsker Mandal menighetsråd å spørre folk flest om hva huset skal hete. Gå inn på hjemmesiden til Mandal menighet: mandal.kirken.no og klikk på linken for å komme med ditt forslag!

Kirkesenteret i Mandal

Sokneprestkontoret/menighetsrådene
Kirkevergen/Mandal Kirkelige
Fellesråd, Mandal prosti

Post: Postboks 210, 4503 Mandal
Besøk: Marnaveien 20
Mandag - fredag kl. 10.00 - 14.00
25. juni - 13. august kl. 10.00-12.00

Telefon: 38 27 28 70
post@mandal.kirken.no
www.mandal.kirken.no

Menighetskonsulent
Johanna Engamo
je@mandal.kirken.no > 38 26 25 88

Kirkeverge
Øystein Ramstad
ofr@mandal.kirken.no > 907 97 670

Konsulent
Tanja Sævik Husby
tsh@mandal.kirken.no > 38 26 25 89

Kirkegårdene
Einar Sørensen
es@mandal.kirken.no > 958 56 820
Torbjørn Kloster
tk@mandal.kirken.no > 402 37 089

Leder Mandal menighetsråd
Anne Marie Telhaug Winsnes
411 27 229

Leder Holum menighetsråd
John Kittelstad > 952 90 656

Leder Mandal Kirkelige Fellesråd
Ragnvald Madland > 901 10 064

Mandal kirke, Sakristi: 38 26 15 18

Kirketjener
Tor-Magne Stoveland > 915 72 516
tms@mandal.kirken.no

Holum kirke, kirketjener
Marit Røiseland > 38 26 74 28

Harkmark kirke, kontaktperson
Einar Sørensen
es@mandal.kirken.no > 958 56 820

Skjernøy kapell, kirketjener/klokker
Turnus

Prost
Per Ragnar Haraldstad
prh@mandal.kirken.no > 951 08 788

Sokneprest Holum
Jan Helge Kristensen
jhk@mandal.kirken.no > 450 30 655

Sokneprest Mandal
Eva Marie Jansvik
emj@mandal.kirken.no > 980 81 075

Vakthavende prest Vest-Agder
954 92 963
Hverdager kl. 17.00 - 08.00
Helg kl. 00.00 - 24.00

Prostiprest
Helene Lohne Kristensen
helenelohnekristensen@gmail.com
911 52 783

Kantor
Tormod Lindland
tl@mandal.kirken.no > 909 25 943

Kantor
Britt Turid Madsen
btm@mandal.kirken.no > 976 93 826

Trosopplæring > 450 48 229

Undervisningsleder
Oddveig F. Olsson
ofo@mandal.kirken.no > 926 07 913

Menighetspedagog
Lotte Ploug Aalvik
lpa@mandal.kirken.no > 922 32 901

På kirkebakken

Utgivere: Menighetsrådene
i Mandal og Holum
Postboks 210, 4503 Mandal
Bankgiro: 3040 07 10852

Redaktør: Johanna Engamo

Redaksjonskomité
Øyvind Braadland
Eva Marie Jansvik
Johanna Engamo

**Redaksjonen trenger flere
medarbeidere! Ta kontakt med
redaktør om du liker å skrive og har
lyst på en oppgave i redaksjonen!**

Kontakt
je@mandal.kirken.no
Tel. 900 80 229

Har du bidrag til bladet?
Kontakt redaksjonen

Forsidefoto:
Øystein Ramstad

Design og trykk:
Bjorvand & co AS

Neste utgave: 6. desember
Innlevering: 13. november

Kirkelige handlinger

Døpte i Mandal

Thea Dahl
Amelia Drange Frandsen
Lukas Bargamento Hapka
Bjarne Sirevåg
Elina Nome Tronstad
Adelen Kelly Fidjeland
Torvin Kelly Fidjeland
Mariell Røyland
Iver Kleveland Sagebakken
Vilja Kleveland Sagebakken
Hedda Håland Aavik
Ove Bjelland-Olsen
Emma Eikeland
Jonas Haaland
Vetle Løge
Olav Nilsen
Sarah Larsen Damkås
Matheo Gorgui Gabrielsen
Pia Leland

Døpte i Holum:

Mathilde Post Strømme
Noah Walvick Landås
Malene Nøkland
Emma Skogsfjord Nomedal

Døde i Mandal

Alf Martin Omland (f. 1930)
Anne Tomine Knudsen (f. 1925)
Håkon Johannessen (f. 1930)
Jan Haugland (f. 1952)
Ragna Tomine Solås (f. 1931)
Ruth Valvik (f. 1923)
Jan Arne Syvertsen (f. 1947)
Aslaug Briseid (f. 1936)
Reinhardt Andreas Christensen (f. 1936)
Anders Bergvatn Homme (f. 1983)
May Mørk Gumpen (f. 1948)
Jørgen Olsen (f. 1996)
Astrid Alvilde Loland (f. 1932)
Thyra Hommeren (f. 1924)
Arthur Greipsland (f. 1922)
Aslaug Ree (f. 1928)
Aase Olsen (f. 1949)
Georg Lunde (f. 1923)
Jan Ingvald Jansen (f. 1959)

Gaver til bladet

Kr. 200: B.K.K., I. Stiansen, E.M. Løyning
Kr. 250: O. Aalvik
Kr. 750: G.R.R. Nordstrand
Anonyme gaver: kr. 500.

Store Elvegata 16, Mandal - tlf. 38 26 33 99
mandal@vivobokhandel.no

Avisen for Mandal og distriktet
Lindenes
www.l-a.no
Tipstelefon 917 00 100
Gierts Karis plass, Mandal
Tlf. 38 27 10 00 - Faks 38 27 10 01

Store Elvegata 87
4517 Mandal
Tel. 38 26 01 06

DESIGN / PRINT / PRODUKSJON

Store Elvegt. 27 - tlf. 38 27 29 00

båt - motor - moped sykkel - motorsag - hagemaskiner - service
Øvrebyen - tlf. 38 27 90 80
www.damman.no

Salg av:
• Skjellsand
• Kjetting
• Løftestyr
• Lastsikring
• Diverse rekvisita
Sti - Tofteveien 80, 4516
Mandal
Tlf. 38 26 87 12 - M. 917 84 445
E-post: atorfr@online.no

ADVOKATFIRMA
Advokat Åshild Schmidt, tlf. 930 84 244

Møll Bensinstasjon AS
4519 Holum

Sommerkroveien 2, Skinsnes - tlf. 38 26 11 00

38 26 66 66 | mandal@sormegleren.no

Konsmo
Fabrikker a.s.

ENDRE WALVICK
Tlf. 97 06 32 35

Triumph
- UNDERTØYSAVDELING -

Store Elvegata 10
Tlf. 38 26 10 06

ved inngang vest på AMFI Mandal

John Kittelstad, tlf. 952 90 656

Marnav. 29B
Tlf. 38 26 23 91 - 4517 Mandal

Sommerkroveien 1, Skinsnes
Tel. 38 27 29 50
V•A•G forhandleren i Mandal

MANDAL FARVEHANDEL AS
Kastellgt 11-13, 4514 Mandal - Tel. 38 27 10 50

Finn Vidar Mo, Neseveien 2B, 4514 Mandal
Mobiltelefon: 951 55 577

- glede i hver smak -
Telefon: 38 60 08 20
www.kastellet.no

MANDAL 918 32 325
Judith Røiseland

NYTENKENDE OG EFFEKTIV
GODKJENT DRONEFOTOGRAF
STREAMING - EVENT
DOKUMENTAR - REKLAME
www.TILTMEDIA.no post@tiltmedia.no

Kurs / møter / selskapsarrangement / minnestund etter begravelse
- i samarbeid med menighetshuset

EiendomsMegler 1

Store Elvegata 11B, 4514 Mandal
Tlf. 38 26 77 10
www.eiendomsmegler1.no

REGNSKAP SØR AS

Regnskapsføring for primærnæringer og annen næringsvirksomhet samt organisasjoner og menigheter.

Gustav Vigelandsvuei 39, 4514 Mandal
Tlf. 38 26 44 33 - Faks: 38 26 46 98
E-post: post@regnskapsor.no

GRAVMONUMENTER SKIFER & GRANITT

- Nye monumenter
- Navnetilføyer
- Oppussing, omsliping

- Tilskjært på mål
- Skiferfliser
- Bruddskifer

Sørlands STEIN a.s

Vigeland - 4520 Sør-Audnedal Tlf.: 38 25 64 00
Fax: 38 25 78 60 post@sorlandsstein.no
www.sorlandsstein.no

LANDES BEGRAVELSESBYRÅ

MANDAL

INGEN EIER ANDRES SORG

VAKTTELEFON HELE DØGNET

900 98 006

HALSEVEIEN 1, 4517 MANDAL - WWW.LANDES.NO - F/LANDESBEGRAVELSESBYRA

Tlf. 38 27 23 00

ÅPNINGSTIDER
Man - fre: 07:30-16:00 / Tors: 07:30-19:00 / Lør: 10:00-14:00

SOLSKJERMING FOR NÆRINGSBYGG

SPESIAL PRODUKTER SØR

STOPP VARMEN - BEHOLD UTSIKTEN!
38 01 55 94 - www.spesialprodukter.no

Vi kan tilby selskapslokale for inntil 45 pers.
Bryllup/konfirmasjoner/bursdager/blåturen med aktiviteter.

UTKJØRING AV KOLDTBORD, SNITTER OG KAKER

Har overnatting.
Tlf. 38 28 69 75 / mob. 975 69 121
information@hogestveitnaturcamp.no
www.hogestveitnaturcamp.no

EIKAAS

BAKERI, DAGLIGVARE OG BENSINSTASJON
ÅPENT FRA FØR HANEN GALER TIL KL. 23.00
ALLE DAGER

BRG

www.brgruppen.no

AMFI MANDAL

Søgne og Songdalen Begravelsesbyrå

Tlf. 38 05 01 35 - hele døgnet
Innehaver: Kjell Dahl

Håland utstyr as

Gardiner, Sengetøy, Interiør Tekstiler
Torvet i Mandal - tlf.: 38 26 26 55

DØGNVAKT/SENTRALBORD
38 27 13 90

JØLSTAD
begravelsesbyrå - Mandal
Åse Gulbrandsen
Tlf. 97 88 88 11 (24 timer)
www.jolstad.no
Begravelsesbyråkjeden Jølstad

MAGNUS JENSSEN

Johnstonsgt. 22 - Mandal. Tlf. 38 26 31 12

Kontorsenteret as.

Torjusheigata 4, 4501 Mandal Tlf. 38 26 35 50

SPAR HOLUM NÆRKJØP AS

VIGELAND TRANSPORT AS
Mikkelsmyrveien, 4515 Mandal

Støpte produkter i toppklasse.
Høy teknologi og solid fagkunnskap!

MANDAL CASTINGS AS

Støperiveien 13, 4517 Mandal • Tlf. 38 27 84 84
post@mandalcastings.no • mandalcastings.no

Tidligere Dekk 1

Avd. Mandal, tlf. 38 26 65 55

Sommerkroveien 9,
Postboks 1476, Skinsnes, 4505 Mandal

Systeminnredning
www.ghv.no • 38 01 55 90
Kvalitet og trygghet gjennom 40 år!

- Gulv - Himling - Vegg
- Spesialinnredning
- Akustisk regulering
- Foldevegg
- Teleskoptribune
- Solskjerming
- Fasadearkitektur

VELKOMMEN TIL KIRKE

MANDAL KIRKE

Lørdag 14. oktober kl. 19.00
Gospelkonsert.
Lokale sangere og musikere.
Entré. Inntekt til HÅP.

Søndag 15. oktober kl. 11.00
19. søndag i treenighetstiden
Gudstjeneste.
Jan Helge Kristensen og
Tormod Lindland.
Mandal Soul Children.
Takkoffer til Menighetens arbeid.

Onsdag 18. oktober kl. 20.00
Luther og musikken.
Temakveld ved Håkon Sødal
og Tormod Lindland.

Søndag 22. oktober kl. 11.00
20. søndag i treenighetstiden
Familiegudstjeneste.
Eva Marie Jansvik, Tormod
Lindland, Lotte Ploug Aalvik
og Oddveig Flatebø Olsson.
Utdeling av fireårsbok,
Agent for rettferdighet.
Nattverd. Offer til Det Norske
Misjonsselskap.

Søndag 29. oktober kl. 11.00
Bots- og bønnedag.
Festgudstjeneste i anledning
reformasjonsjubileet.
Per Ragnar Haraldstad og
Britt Turid Madsen.
Seniorkoret Da Capo.
Takkoffer til Åpne dører.

Søndag 5. november kl. 11.00
Allehelgensdag.
Gudstjeneste. Jan Helge
Kristensen og Tormod
Lindland. Kantorigruppe
medvirker. Takkoffer til
menighetens arbeid

Søndag 5. november kl. 19.00
Allehelgenskveld.
Bjørnar Øybekk,
Mandal Kantori.

Søndag 12. november kl. 11.00
23. søndag i treenighetstiden
Gudstjeneste. Eva Marie
Jansvik og Tormod Lindland.
Søndag for de forfulgte.
Johanna Engamo, sang.
Takkoffer til Diakonarbeidet

Fredag 17. november kl. 19.30
Filmkveld: «Luther» på
menighetshuset.

Søndag 19. november kl. 11.00
Gudstjeneste.
Jan Helge Kristensen og
Tormod Lindland. Kantori-
gruppe medvirke. Nattverd.
Takkoffer til Frivilligsentralen.

Søndag 19. november kl. 19.00
Konsert med Tore Thomassen
og Mandal Kantori.

Søndag 26. november kl. 11.00
Kristi Kongedag.
Gudstjeneste. Eva Marie
Jansvik og Britt Turid Madsen.
Nattverd. Takkoffer til
Kirkens Hus.

Søndag 3. desember kl. 11.00
1. søndag i advent.
Familiegudstjeneste.
Helene Lohne Kristensen,
Tormod Lindland, Lotte Ploug
Aalvik, Oddveig Flatebø
Olsson. Lysvåken og søndags-
skolen. Nattverd. Takkoffer til
Mandal Søndagsskoler.

HOLUM KIRKE

Søndag 22. oktober kl. 17.00
20. søndag i treenighetstiden
Familiegudstjeneste.
Eva Marie Jansvik, Tormod
Lindland, Lotte Ploug Aalvik.
Utdeling av fireårsbok.
Nattverd. Takkoffer til Misjons-
prosjektet Stefanusalliansen.

Søndag 5. november kl. 11.00
Allehelgensdag
Gudstjeneste. Nils Holbek Feed
og Britt Turid Madsen.
Nattverd. Takkoffer til Støtte-
gruppa for Inger Lise Bjørkelid.

Søndag 19. november kl. 17.00
24. søndag i treenighetstiden
Gudstjeneste. Jan Helge Kris-
tensen og Britt Turid Madsen.
Presentasjon av konfirmante.
Nattverd.
Takkoffer til Trosopplæringen.

Søndag 3. desember kl. 11.00
1. søndag i advent
Familiegudstjeneste.
Jan Helge Kristensen, Britt
Turid Madsen, Lotte Ploug
Aalvik. Lysvåken. Nattverd.
Takkoffer til menigheten.

Søndag 12. november kl. 11.00
23. søndag i treenighetstiden
Gudstjeneste.
Jan Helge Kristensen.
Nattverd.

Søndag 3. desember kl. 15.00
1. søndag i advent
Gudstjeneste. Jan Helge Kris-
tensen og Britt Turid Madsen.
Nattverd.

HARKMARK KIRKE

Søndag 26. november kl. 11.00
Kristi Kongedag.
Familiegudstjeneste.
Per Ragnar Haraldstad.
Nattverd. Takkoffer til Valand
søndagsskole.

SKJERNØY KAPELL

Søndag 22. oktober kl. 11.00
20. søndag i treenighetstiden
Familiegudstjeneste.
Jan Helge Kristensen og Britt
Turid Madsen. Utdeling av
4-årsbok. Sang av Mandal
barnegospel. Nattverd.
Takkoffer til Skjernøy ung-
domsforening. Kirkekaffe.

GUDSTJENESTE SMS

Send «SMS-gudstjeneste,
'ditt navn', 'ønsket kirke'»
til 900 80 229

GJENGLEMT TØY

Har du glemt igjen klær
eller andre ting i Mandal
kirke eller på menighets-
huset i Mandal?
Ta kontakt med kirke-
senteret snarest, ellers blir
klærne gitt til gjenbruk.

Tusen takk!

Takk til alle dere som trofast gir gaver til bladet.
Det dere gir gjør at vi fremdeles kan gi
ut seks blader i året. Vi er rett og slett
avhengig av gaver. Derfor vil vi oppfordre deg
til å gi litt til bladet.
Ditt bidrag er kjærkomment!

Bruk kontonummer:
3040 07 10852

Merk med «Gave til bladet».

Hvis ikke annet er oppgitt trykkes navn og
beløp i neste nummer av På kirkebakken.

SIDEN SIST

Konfirmanter i Mandal

Konfirmanter på Skjernøy

Utflukt til Risøbank

Damenes aften

på Kanten

Ordinasjon i Holum kirke

Søndag 10. september ble Ruth Miriam Kolstad Varhaug ordinert til prest i Holum kirke. Hun jobber nå som ungdomsprest i Tokke og Vinje i Telemark.

